

30. „Плащай трудно“

Всички преводачи - и онези които са с дългогодишен опит и висока квалификация, и онези, които превеждат „между другото“, и онези, които тепърва започват - всички те поне веднъж биват измамени или от директен възложител, или от агенция за преводи, и не получават полагащото им се заплащане за положения от тях труд. Често този труд е полаган в продължение на седмици и месеци, по много повече от нормалното работно време от 8 работни часа - евентуално по 10-12 и повече часа - всеки ден.

Незаплащането на преводаческия труд е една от най-широкоразпространените измами. За извършването ѝ съществуват редица благоприятни условия, а и един „светъл“ пример - на Външно, което чрез измамния договор с агенциите мами българските граждани да плащат несъществуваща такса за неприсъствената незаконна заверка на подписите на преводачите от цялата страна.

Една от главните причини клиентът или агенцията да реши да не плати на преводача за положения от него труд, е липсата на каквито и да било договорни отношения между тях. Преводачите често приемат „поръчка“, без да я оформят по съответния начин (например, като договор, писмена заявка и т. н.) и правят превода на доверие, без дори да поискат пред-

плата. Напоследък, разбира се, преводите най-често се поръчват чрез контакт по имейл, скайп, фейсбук и т. н., така че съществуват достатъчно доказателства за това, че е направена поръчка и точно за какво. Особено, ако поръчката е направена по имейл, има достатъчно информация в източника на имейла (IP адрес на подателя, адреси на сървърите, цял куп данни, които не могат да се фалшифицират или променят, понеже се съхраняват и в съответните пощенски сървъри). Въпреки това обаче все още има сериозни опити за измама срещу преводачи, понеже сумите, колкото и да са важни за преводачите, не са толкова големи, че да се водят съдебни дела. Измамниците са напълно наясно с това.

Друга причина може да бъде точно обратната – преводачът е подписал договор, в който има клауза, че ако преводът е некачествен, няма да му се заплати. Преводач, подписал договор с такава клауза, или няма абсолютно никакъв опит и си мисли, че може да направи съвършен превод, или е бил притиснат от нуждата и е рискувал. Може би е преценил, че сумата, която ще изгуби, както и времето и трудът, които ще отидат на вятъра, не са „болка за умирачка“. Но, все пак. И за най-некачествения превод е положен труд, изразходвани са усилия и време. Друг въпрос е как се преценява кой превод е толкова некачествен, че да не бъде заплатен изобщо. Едно е сигурно: превод, направен от човек с познания

по езика, от или на който превежда, на ниво „начинаещ“, едва ли ще бъде добър. А може би, това е и една от причините агенциите да вмъкват такива клаузи в договорите си с преводачите, понеже все повече преводачи, работещи за агенциите, са именно такива – с познания по езика на ниво „начинаещи“. Защо обаче агенциите използват такива преводачи? Отговорът е съвсем прост – заради по-високите комисионни, които прибират от техните преводи.

Разбира се, най-често основанието за незаплащане на преводаческия труд е именно некачествен превод. Преди двадесетина години и аз щях да стана жертва на такава измама. След като за три-четири месеца се блъсках по 12-14 часа на ден и след 500 преведени страници отказаха да ми платят, аз заведох дело. Постигнахме обаче извънсъдебно споразумение и ми платиха. От сегашна гледна точка сумата не е кой знае колко голяма, но тогава за мен беше значителна и затова не си оставих „магарето в калта“. Защо успех? Защото предавах превода на части и при всяко предаване подписвахме приемо-предавателен протокол с точно описание на предадения материал. Същият текст беше превеждан на много други езици, но другите преводачи не получиха нищо – те не бяха съставяли такива протоколи. Освен това, езикът, на който превеждах, е рядък, и у нас преди двадесет години нямаше много специалисти по този език, за да бъдат привле-

чени от съда като вещи лица. Просто нямаше кой да докаже какъв е преводът ми – качествен или некачествен. Затова съдът прие, че е качествен.

Рискът някой да не плати на преводач винаги съществува. Качеството на превода е разтегливо понятие. И най-гениалният превод може да бъде стъпкан в калта. В Интернет има свидетелства и за такива случаи. Случва се дори хора, на които даден език не им е роден, да обявят превод на дългогодишен опитен преводач, при това двуезичен, за некачествен! Това показва абсурдното положение, в което се намират преводачите. Всеки може да обяви всеки превод за некачествен, само като замени няколко думи със синоними. Това самоцелно преследване плаши преводачите, понеже те трудно могат да се защитят. Както вече споменах, те са неорганизирани, нямат силни позиции и така стават жертви на измама. Като се добави и неефективната правна система, става ясно, че е трудно да се намери преводач, който да не е пил поне веднъж през практиката си „една студена вода“, след като клиентът или агенцията не са му платили. Аз лично имам десетина такива случаи, но те са за малки преводи, за които просто „забравиха“ да ми платят, не че има друга причина.

Сигурно хиляди страници превод не се заплащат именно по тази причина – клиентите или агенцията просто „забравят“ да платят на преводача!